

Identifying the factors affecting the generation gap and providing a solution in the education system

Hakime Sadat Hosseini
Maleeche Asghari *asgharim80@gmail.com*

Abstract:

This article aims to identify the factors affecting the generation gap and provide a solution in the education system. The method of this research is descriptive-analytical, textual, and includes the review of articles and texts in the field of generation gap, especially in the field of education, and reliable and up-to-date sources have been used. The findings showed that the factors affecting the generation gap are classified into five dimensions: personal and family, educational-environmental, social-cultural, political and religious-religious. The indicators extracted in the individual and family sphere are: lack of communication, family familiarity with technology, family upbringing style, family structure, social and economic base, principles governing family management, lifestyle, different perception of relationships, media literacy. and parental education; The socio-cultural field includes: visual and audio media, Western mass media, the type of use of forms of technology, virtual social networks, how to spend leisure time, modernism and globalization; The religious field includes: neglecting religion and religious education, not paying attention to values, the level of family religiosity and paying attention to value supervision; The educational-environmental field includes: educational system (planners and teachers), hidden curriculum, socializing with peers and paying more attention to education instead of education; The political field includes: cultural politics, unfair distribution of facilities and national disharmony in the society. At the end, solutions were presented to reduce the generation gap in education.

Keywords: Generation gap, generation solidarity, generation gap, education

شناسایی مولفه های اثرگذار بر شکاف نسلی و ارائه راهکار در

نظام آموزش و پرورش

حکیمه سادات حسینی^۱

ملیحه اصغری*^۲

صص ۳۴-۶۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۴/۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۵/۱

چکیده

مقاله حاضر درصدد شناسایی عوامل اثرگذار بر شکاف نسلی و ارائه راهکار در نظام آموزش و پرورش می باشد. روش این پژوهش توصیفی-تحلیلی، متنی و شامل بررسی مقالات و متون در حوزه شکاف نسلی بالاخص در حوزه آموزش و پرورش است و در آن منابع معتبر و به روز استفاده شده است. یافته ها نشان داد مولفه های اثرگذار بر شکاف نسلی در پنج بعد فردی و خانوادگی، آموزشی-محیطی، اجتماعی-فرهنگی، سیاسی و دینی-مذهبی دسته بندی می شوند. شاخص های استخراج شده در حوزه فردی و خانوادگی عبارتند از: عدم ارتباط، میزان آشنایی خانواده با فناوری، سبک تربیتی خانواده، ساختار خانواده، پایگاه اجتماعی و اقتصادی، اصول حاکم بر مدیریت خانواده، سبک زندگی، برداشت متفاوت از روابط، سواد رسانه ای و تحصیلات والدین؛ حوزه فرهنگی-اجتماعی عبارتند از: رسانه های دیداری و شنیداری، رسانه های جمعی غربی، نوع استفاده از اشکال تکنولوژی، شبکه های اجتماعی مجازی، نحوه گذران اوقات فراغت، مدرنیسم و جهانی شدن؛ حوزه دینی-مذهبی عبارتند از: غفلت از دین و تربیت دینی، عدم توجه به ارزش ها، میزان دینداری خانواده و توجه به نظارت ارزشی؛ حوزه آموزشی-محیطی عبارتند از: نظام آموزشی (برنامه ریزان و معلمان)، برنامه درسی پنهان، معاشرت با همسالان و توجه بیشتر به آموزش به جای پرورش؛ حوزه سیاسی عبارتند از: سیاست گذاری فرهنگی، توزیع ناعادلانه امکانات و عدم وفاق ملی در جامعه. در انتها راهکارهایی برای کاهش شکاف نسلی در آموزش و پرورش ارائه شد.

کلیدواژه ها: شکاف نسلی، همبستگی نسلی، گسست نسلی، آموزش و پرورش

^۱ کارشناس ارشد رشته روانشناسی تربیتی دانشگاه قم، ایران

^۲ دکتری برنامه ریزی درسی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی تهران، ایران. asgharim80@gmail.com

مقدمه

یکی از عمده‌ترین مولفه‌های اثرگذار در تحولات اجتماعی و فرهنگی دوران معاصر وجود «شکاف نسلی» است (رضایی و کویایی، ۱۳۹۹). با پیدایش و گسترش شهرنشینی و ظهور تکنولوژی‌های جدید نسل جدید با دنیای جدیدی روبرو است که ارزش‌ها، هنجارها و فرهنگ او را دچار دگرگونی کرده است و سپس باعث ایجاد فاصله نسلی در میان فرزندان و والدین گردیده است (نرماشیری و همکاران، ۱۴۰۰). اختلاف نظر بر سر وجود «شکاف نسلی» میان کارشناسان وجود دارد. با این حال، در جوامعی مانند ایران که تحولات اجتماعی بزرگی را تجربه می‌کنند، عدم مدیریت صحیح تعارضات ناشی از این تغییرات در بخش‌های مختلف جامعه، زمینه‌ساز بروز «شکاف نسلی» و «تفکیک بین نسل‌ها» است (دانش و همکاران^۳، ۲۰۱۴). شکاف نسل‌ها بحران در امر توالی فرهنگی نسل‌هاست، که باعث اختلال در عملکرد نهادهایی می‌شود که وظیفه انتقال ارزش‌ها، هنجارها و الگوهای تفکر و عمل را در حوزه فرهنگ به نسل‌های بعدی بر عهده دارند. و این جاست که اهمیت روزافزون خانواده و نظام آموزش و پرورش در جامعه پذیر کردن افراد بیشتر آشکار می‌شود (عزیزیان، ۱۳۹۴).

تفاوت بین نسل‌ها و تأثیر آنها بر جنبه‌های مختلف زندگی ما همچنان توجه عموم را به خود جلب می‌کند. رسانه‌ها اغلب توصیه‌هایی درباره نحوه برخورد با شکاف‌های نسلی ارائه می‌کنند (رافسون^۴، ۲۰۱۴). به همین ترتیب، تحقیقات آموزشی نه تنها به ما در مورد نگرانی‌های مربوط به تأثیر تفاوت‌های نسلی در یادگیری هشدار می‌دهد، بلکه توصیه‌هایی به مربیان در مورد استفاده از روش‌های آموزشی جدید ارائه می‌دهند (دیپیتو^۵، ۲۰۱۲). نسل جدید باید در کلاس درس درگیر شود در حالی که آموزش خوب و طراحی آموزشی مستحکم، یادگیری را برای دانش‌آموزان و برای همه تسهیل می‌کند. درک تفاوت‌های بین نسل‌هایی که در یک محیط آموزشی شرکت می‌کنند می‌تواند نه تنها یادگیری را تسهیل کند، بلکه باعث افزایش درک متقابل، بهبود ارتباطات و تقویت روابط بین دانش‌آموزان، دانشجویان و مربیان شود (بهار و هوروات^۶، ۲۰۱۶). می‌توان گفت، شکاف نسلی در کلاس‌های درس، بین معلمان و دانش‌آموزان، اغلب نشان دهنده نبود سازگاری بین ارزش‌ها و باورها، سبک تدریس و یادگیری است تا تفاوت سنی. یادگیرندگان جوان اغلب با ذهن‌های پرسشگر خود به دنبال کسب حقیقت هستند و به پذیرش چارچوب‌های تعیین شده اهتمامی ندارند. آنان سریع با فناوری‌های جدید سازگار می‌شوند. از سوی دیگر، نسل‌های قدیمی‌تر این ویژگی را ندارند (علی اکبری، ۱۴۰۱). نتایج بدست آمده از تحقیقات نشان می‌دهد آموزش والدین (آموزش خانواده‌ها از سوی مدرسه) تاثیر بسزایی در کم کردن شکاف نسلی و ایجاد فهم

^۳ -Danesh, P., Zakeri Nasrabadi, Z., & Abdellahi, A. S

^۴ -Raphelson, S

^۵ -DiPietro, M

^۶ -Behar-Horenstein, L. S., & Horvath, Z

مشترک میان آنان دارد. آموزش مهارت زندگی و اجتماعی به دانش‌آموزان می‌تواند شکاف بین نسلی را کاهش دهد و ارتباط موثری را میان والدین و دانش‌آموزان ایجاد کند (جابری، شیرین کام و رادمنش، ۱۳۹۸).

در ارتباط با اهمیت موضوع می‌توان گفت شکاف نسل‌ها را نمی‌توان فقط یک مسئله اجتماعی به حساب آورد، بلکه این مسئله دارای ابعاد اقتصادی، سیاسی و فرهنگی نیز می‌باشد و در صورت بر طرف کردن و ایجاد هماهنگی بین نسل‌ها در واقع می‌توان از بروز خیلی از مشکلات جلوگیری کرد. موضوع شکاف نسلی می‌تواند از جهت بستر فرهنگی جامعه‌ای که در آن دین اسلام پرچم دار معیارهای فرهنگی آن جامعه است، به عنوان یک مساله در مهم در نظر گرفته شود. از طرف دیگر تحقیقات پیشین نشان می‌دهد که مسئله شکاف بین نسل‌ها مسئله حیاتی می‌باشد چرا که افزایش این شکاف به معنای گسترش بی نظمی و سست شدن جامعه و هدر رفتن تلاش چندین ساله بشریت می‌باشد (رشیدی توت، ۱۳۹۶). از منظری آسیب شناسانه عوامل بسیاری در بروز و ظهور شکاف نسل‌ها نقش دارند. شکاف نسلی موجود در جامعه امروز بر لایه‌های زیرین و حساس دو نهاد مهم اجتماعی یعنی خانواده و مدرسه و کارکردهای مناسب آن اثر گذاشته و اهداف و نیازهای آن دو را خدشه دار ساخته است. بنابراین با توجه به مطالب مطرح شده این مقاله سعی دارد به شناسایی مولفه‌های اثرگذار بر شکاف نسلی بالاخص در آموزش و پرورش بپردازد.

مبانی نظری

مفهوم شکاف نسلی

مفهوم شکاف نسلی از دیرباز وجود داشته است اما در سال‌های اخیر در جامعه ما برجسته تر شده و اکنون به عنوان یکی از معضلات اصلی جامعه دیده و پرداخته شده است. شکاف نسلی به عنوان تفاوت بین انتخاب‌های شخصی، نظرات و ادراک نسل‌های مختلف تلقی می‌شود که منجر به درگیری و شکاف بین اعضای خانواده می‌شود. به دلیل پیشرفت فناوری‌های جدید و عدم ارتباط بین نسل جوان و قدیمی‌تر، نه تنها بر روابط، بلکه بر فعالیت‌های روزمره نیز تأثیر می‌گذارد. شکاف نسلی شکافی در روابط خانوادگی ایجاد کرده است (باکینگهام و ویلت، ۲۰۱۳، ۷).

شکاف نسلی در زندگی خانوادگی

خانواده اولین کسی است که نگرش‌های در حال تغییر کودک را مشاهده می‌کند و تحت تاثیر قرار می‌دهد. خانواده به عنوان عامل مهم اجتماعی شدن پذیرفته شده است. خانواده یک کمر بند انتقال اصلی برای انتشار استانداردهای فرهنگی به نسل آینده است. شکاف نسلی در خانواده به تفاوت، شکاف یا تعارض بین فرزندان نوجوان و والدینشان در مورد ارزش‌ها،

نگرش‌ها و الگوهای رفتاری اشاره دارد. مشکل شکاف نسلی جهانی است. تقریباً در همه جوامع در همه زمان‌ها کم و بیش وجود داشته است. به این دلیل است که والدین سنتی و محافظه کار هستند، در حالی که جوانان مدرن و سرکش هستند. در نتیجه این تفاوت ماهیتی بین فرزندان و والدین، درگیری بین دو نسل و از منظر جامعه‌شناختی رخ می‌دهد. این دو نسل در محیط‌های فرهنگی-اجتماعی متفاوتی زندگی می‌کنند و استانداردهای فرهنگی متفاوتی را تجربه می‌کنند. این دو نسل تحت تأثیر سبک‌های مختلف زندگی، غذاها، رسانه‌ها، فناوری، باورها، نگرش‌ها و ارزش‌ها زندگی می‌کنند. بنابراین شکاف نسلی طبیعتاً یک شکاف فرهنگی است (پاتیل^۸، ۲۰۱۴). شکاف نسلی در خانواده محصول بسیاری از عوامل اجتماعی، روانی و اقتصادی از جمله صرف زمان کمتر با هم، شکاف ارتباطی، جدایی/طلاق یا ازدواج مجدد، تحمیل ایدئولوژی، نصیحت، انتخاب‌های تحصیلی و ناآگاهی والدین از فناوری‌های نوین و ارزش‌های مدرن و انسجام با ارزش‌های سنتی است. والدینی که به ارزش‌های سنتی پایبند هستند، می‌خواهند فرزندان‌شان همانطور که توسط والدینشان بزرگ شده‌اند، بزرگ شوند. بنابراین سعی می‌کنند فرزندان خود را وادار کنند هر آنچه در کودکی تجربه کردند را قبول کنند. در میان بسیاری از انتخاب‌ها، انتخاب تحصیلی و سپس انتخاب شغلی از همه مهمتر است (ساتر و همکاران^۹، ۲۰۱۰).

روابط بین نسلی بین خواهر و برادرهای بزرگسال

در کنار یک سنت طولانی تحقیقاتی که همبستگی بین نسلی را بین والدین و کودکان بزرگسال بررسی می‌کند (سلترز و بیانچی^{۱۰}، ۲۰۱۳)، تعداد فزاینده‌ای از مطالعات نیز به روابط بین نسلی بین خواهر و برادرهای بزرگسال می‌پردازند (اشتاین‌باخ، کاپ و لیزرویک^{۱۱}، ۲۰۱۹؛ واکر و همکاران^{۱۲}، ۲۰۰۵). این مهم به نظر می‌رسد، زیرا اگرچه پیوندهای چند نسلی (یعنی «عمودی») نسبت به پیوندهای خانوادگی هسته‌ای اهمیت پیدا کرده‌اند، خواهر و برادر (یعنی «پیوندهای افقی») یک منبع اجتماعی مهم در طول زندگی باقی می‌مانند. نظریه سیستم‌های خانواده (کاکس و پیلی^{۱۳}، ۱۹۹۷) یک چارچوب مفهومی مفید برای ارزیابی این موضوع ارائه می‌دهد، زیرا توجه را به وابستگی متقابل بین زیر سیستم‌هایی که خانواده‌ها را تشکیل می‌دهند معطوف می‌کند. روابط والد و فرزند از یک سو و روابط خواهر و برادری از سوی دیگر به عنوان دو زیرسیستم است که روابط همبستگی آنها ممکن است با دو مکانیسم نظری مهم مرتبط باشد (هانک و اشتان‌باخ^{۱۴}، ۲۰۱۸).

^۸-Patil, S

^۹-Sattar, T., Yasin, G., Fani, I., & Afzal, S

^{۱۰}-Seltzer, J. A., & Bianchi, S. M

^{۱۱}-Steinbach, A., Kopp, J., & Lazarevic, P

^{۱۲}-Walker, A. J., Allen, K. R., & Connidis, I. A

^{۱۳}-Cox and Paley

^{۱۴}-Hank, K., & Steinbach, A

همبستگی بین نسلی

مفهوم همبستگی بین نسلی اساساً به انسجام اجتماعی در بین نسل‌ها اشاره دارد. ادبیات مربوط به همبستگی بین نسلی تا حد زیادی حول شش بعد توسعه یافته است که بنگتسون و رابرتز (مرجع بنگتسون و رابرتس^{۱۵}، ۱۹۹۱) در ابتدا برای محیط درون خانواده پیشنهاد کردند: آمیزشی (نوع و فراوانی تماس)، عاطفی (نوع و درجه احساسات مثبت در بین اعضای خانواده و میزان متقابل بودن این احساسات)، توافقی (میزان توافق از نظر ارزش‌ها، نظرات و جهت‌گیری‌ها در بین اعضای خانواده)، کارکردی (حمایت و کمک اجتماعی متقابل، به عنوان تبادل منابع) هنجاری (قدرت تعهد به تعهدات خانوادگی را رعایت کرده و با هنجارهای مربوط به اهمیت ارزش‌های مرتبط با خانواده) و ساختاری (فاصله جغرافیایی یا فرصت ساختاری برای تعامل بین نسلی در خانواده) مطابقت داشته باشد. این شش بعد در بسیاری از مواقع در ادبیات به عنوان ابزاری برای بررسی نحوه عملکرد همبستگی بین نسلی در خانواده استفاده شده است (هانگ^{۱۶}، ۲۰۱۲؛ کونگ و همکاران^{۱۷}، ۲۰۱۹).

برخی از محققان تا آنجا پیش رفته‌اند که به طور خاص پیشنهاد می‌کنند که برخی از الگوهای همبستگی بین نسلی که در خانواده‌ها مشاهده می‌شود با رفتار مشاهده شده در موقعیت‌های غیر خانوادگی مقایسه شود (هانگ و پونزتی^{۱۸}، ۲۰۰۴). برای مثال، گونزالس و همکاران^{۱۹} (۲۰۲۰) معتقدند که انتقال بین نسلی در خارج از محیط خانواده نیز اتفاق می‌افتد. این نویسندگان همچنین از پتانسیل همبستگی بین نسلی برای بهبود درک ما از روابط بین نسلی غیر خانوادگی صحبت می‌کنند. تحلیل‌های انجام‌شده نشان داده‌اند که دلیلی برای توجه ترکیبی به شکل‌های تماس فراخانوادگی و درون خانوادگی و همبستگی بین نسلی وجود دارد، کاری که تا به امروز بسیار کم انجام شده است. در نتیجه، زمینه‌های مطالعات خانواده و مطالعات بین نسلی - که عمدتاً به تحلیل برنامه‌ها و سیاست‌های بین نسلی فراخانواده اختصاص دارد - باید برنامه‌های تحقیقاتی خود را به یکدیگر نزدیک‌تر کنند و ابزارهای احتمالی همکاری را در نظر بگیرند، چیزی که توسط برخی از نویسندگان پیشنهاد شده است (هانگ و پونزتی، ۲۰۰۴).

^{۱۵} - Bengtson, V. L., & Roberts, R. E.

^{۱۶} - Hank, K. A. R. S. T. E. N.

^{۱۷} - König, R, Isengard, B and Szydlik, M

^{۱۸} - Hanks, R. S., & Ponzetti Jr, J. J

^{۱۹} - Gonzales, E., Whetung, C., Kruchten, R., & Butts, D

شکاف نسلی در آموزش و پرورش

یادگیرندگان و مربیان امروز: پر کردن شکاف های نسلی

قانون "هیچ کودکی پشت سر نمی ماند" از سال ۲۰۰۲ تغییرات زیادی را در سیستم آموزشی ابتدایی با هدف تضمین موفقیت برای همه دانش آموزان ایجاد کرد. منابع و زمان صرف شده برای ارتقای عملکرد در آزمون استاندارد، که باعث آموزش به جای آزمون و حفظ به جای درک محتوا بود، کاربرد پیدا کرد. مدیران و معلمان مسئول عملکرد به جای مسئول دانش آموز بودند. معلمان دریافته اند که این باعث ایجاد انگیزه برای یادگیری و تمرین مهارت های حل مسئله می شود (ترولیان و فونت^{۲۰}، ۲۰۱۱). در محیط آموزشی، چشم اندازهای زیادی برای ارتباط با نسل جدید وجود دارد آن ها از طریق فناوری های جدید ارتباط برقرار می کنند. ارتباط آنلاین راه دیگری برای سیال نگه داشتن محیط آموزشی است. موفقیت های در توسعه فضاهای یادگیری مشارکتی که تعاملی شدن و خلاقیت را برای رسیدگی به چالش های آموزش یادگیری نسلی پرورش می دهند، به دست آمده است. دانش آموزان برای بهره برداری از پتانسیل خود برای ایجاد مهارت ها، روابط و جوامع به حمایت خلاقانه نیاز دارند. باز خورد به دانش آموز به ارزیابی نقاط قوت، محدودیت ها، علایق و انگیزه یادگیری او کمک می کند. وقتی دانش آموزان انگیزه یادگیری هدفمند داشته باشند، می تواند کنجکاوی و آزمایش آن ها را ارضا کند. کار در گروه به دانش آموزان کمک می کند تا راه حل ها را جستجو کنند و اطلاعات را به کار گیرند (کاراکاس و همکاران^{۲۱}، ۲۰۱۵). امروزه دانش آموزان کاملاً متفاوت از اکثر معلمان خود یاد می گیرند، که می تواند چالش هایی را در پر کردن شکاف های نسلی با راهبردهای آموزشی-یادگیری مؤثر ایجاد کند. مربیان در ۲۰ سال گذشته تلاش کرده اند تا از روش سخنرانی به سمت تسهیل گری حرکت کنند. دانش آموزان امروزی با تکنولوژی بسیار راحت هستند. ضروری است که مربیان با استفاده از تکنیک های یادگیری تعاملی، دانش آموزان را در فرآیند یادگیری مشارکت دهند (موریسون^{۲۲}، ۲۰۱۴). تحقیقات استفنز و گانتز^{۲۳} (۲۰۱۶) از مطالعات تحقیقاتی قبلی حمایت می کند که مزایای رسانه های اجتماعی در آموزش را نشان می دهد. وقتی دانش آموزان سرگرم یادگیری هستند و از تخیل خود استفاده می کنند، تمایل به یادگیری بیشتر دارند. ارتباط مطالب آموزشی با زندگی واقعی و ترکیب کار گروهی به دانش آموزان کمک می کند تا ببینند چگونه و چرا مفاهیم در موقعیت های مختلف کاربرد دارند (ابلینگر و همکاران^{۲۴}، ۲۰۰۵). استفاده از تمام حواس، به ویژه شنوایی، بصری و حرکتی، به جلوگیری از کسالت کمک می کند و تعامل با مطالب آموزشی را تشویق می کند. از آنجایی که

^{۲۰} - Trolian, T. L., & Fouts, K. S

^{۲۱} - Karakas, F., Manisaligil, A., & Sarigollu, E

^{۲۲} - Morrison, C. D.

^{۲۳} - Stephens and Gunther

^{۲۴} - Diana Oblinger, E. D. U. C. A. U. S. E., Oblinger, J., Roberts, G., McNeely, B., Windham, C., Hartman, J., ... & Kvakik, R.

دانش‌آموزان از حواس متعدد در یادگیری استفاده می‌کنند، این امر باعث می‌شود که اطلاعات را به حافظه بلندمدت برای یادآوری در تاریخ بعدی بسپارند. ایجاد فضاهای یادگیری با استفاده از روش‌های تعاملی مستلزم انعطاف‌پذیری و راحتی یادگیرنده و معلم، تحریک حسی، پشتیبانی فناوری و یادگیری مشترک در مدارس و دانشگاه‌ها است (هارت^{۲۵}، ۲۰۱۷).

ویژگی دانش‌آموزان نسل جدید

دانش‌آموزان امروز در کودک محورترین دوران تاریخ ما بزرگ شده‌اند، و برخی از آنها والدینی دارند که "مانند هلیکوپتر در نزدیکی فرزندان خود شناور می‌شوند و آماده‌اند تا در لحظه به آنجا بروند تا به حل مشکلات بزرگ و کوچک کمک کنند (السوب^{۲۶}، ۲۰۰۸). آنها ممکن است اعتماد به نفس زیادی از خود نشان دهند و گاهی اوقات می‌توانند بیش از حد اعتماد به نفس داشته باشند (هو و استراس^{۲۷}، ۲۰۰۰). تونگ^{۲۸} (۲۰۰۹) در مطالعه‌ای خود دریافت که دانش‌آموزان امروزی امتیاز بالاتری در قاطعیت، خودپسندی؛ ویژگی‌های خودشیفتگی؛ انتظارات بالا؛ و استرس، اضطراب و سلامت روان ضعیف کسب کردند.

(۱) سبک یادگیری

استراتژی‌های موفق برای آموزش نسل جدید شامل آموزش در بخش‌های کوتاه‌تر، تعاملی‌تر و قابل‌هضم‌تر است (هارت و توکیهارون^{۲۹}، ۲۰۱۱) مربیان می‌توانند از این راهکارها در آموزش استفاده کنند. علاوه بر این، فعالیت‌های یادگیری خودراهبری می‌تواند در توانمندسازی افراد برای به عهده گرفتن مسئولیت یادگیری خود و پرورش شیوه‌های یادگیری مادام‌العمر که فراتر از آموزش رسمی آنها باشد، ارزشمند باشد. تعصبات نسلی مربیان پتانسیل مهار تعاملات و تأثیر منفی بر یادگیری را دارد و مربیان باید از ویژگی‌های نسل خود و نحوه تأثیرگذاری بر تدریس آگاه باشند (رابرت و همکاران^{۳۰}، ۲۰۱۲).

سبک تفکر؛ آیا نسل جدید واقعاً متفاوت از دیگران فکر می‌کنند و یاد می‌گیرند؟

ما به عنوان مربیان باید به یاد داشته باشیم که تأثیر تفاوت‌های نسلی تنها یکی از مؤلفه‌های پویایی پیچیده کلاس درس است، آن هم زمانی که وسوسه می‌شویم در مورد دانش‌آموزان خود به‌عنوان نمایشی همگن از گروه نسلی خود فکر کنیم. این باور عمومی وجود دارد که هزاره‌ها «اطلاعات را اساساً متفاوت از پیشینیان خود می‌اندیشند و پردازش می‌کنند»، که

^{۲۵} - Hart, S

^{۲۶} - Alsop, R.

^{۲۷} - Howe, N., & Strauss, W

^{۲۸} - Twenge, J. M

^{۲۹} - Eckleberry-Hunt, J., & Tucciarone, J.

^{۳۰} - Roberts, D. H., Newman, L. R., & Schwartzstein, R. M.

برخی آن را به تفاوت‌های ساختاری مغز نسبت می‌دهند. به همین دلیل، ما اغلب با توصیه‌هایی برای تغییر سبک تدریس و اجرای راهبردهای آموزشی جدید برای سازگاری با یادگیرندگان هزاره مواجه می‌شویم (بهار و هوروات، ۲۰۱۶).

سبک ارتباطی

تحقیقات از ادعاهای نظریه پردازان جمعیت حمایت می‌کند که نسل جدید نیازهای بیشتری به تعلق داشتن به گروه‌های اجتماعی و به اشتراک گذاشتن با دیگران، غرایز تیمی قوی‌تر و پیوندهای همسالان محکم‌تر، و نیازهای بیشتری برای دستیابی و موفقیت دارند (شوارتز و همکاران^{۳۱}، ۲۰۱۸). دیدگاه‌های کلیشه‌ای، نسل جدید را از نظر فناوری پیچیده اما فاقد مهارت‌های ارتباطی توصیف می‌کنند (هارتمان و کامبریج^{۳۲}، ۲۰۱۱).

نقش بازخورد و تقویت

نسل جدید به دنبال تقویت مثبت مکرر و مداوم از معلمان خود هستند، که می‌تواند به ایجاد اعتماد به نفس و افزایش احساس امنیت کمک کند. کسانی که در نسل هزاره هستند اغلب برای مشارکت به جای عملکرد پاداش دریافت کرده‌اند. با این حال، بسیاری از انواع تمجیدهای بی‌دلیل می‌تواند منجر به رضایت و همچنین تقویت خودشیفتگی شود (السوب، ۲۰۰۸). اگرچه نسل جدید انتظار بازخورد فوری و مداوم دارند، اما ممکن است به دریافت بازخورد منفی عادت نداشته باشند و دریافت بازخورد انتقادی ممکن است بسیار چالش برانگیز باشد. مربیان باید مهارت‌هایی را برای ارائه بازخورد مؤثر، از جمله زمینه‌هایی برای بهبود را توسعه دهند. خود ارزیابی می‌تواند ابزار ارزشمندی برای این نسل باشد. پرسیدن سوالاتی مانند "فکر کردید چه کاری را خوب انجام دادید؟" یا «فکر می‌کنید در چه چیزی می‌توانید پیشرفت کنید؟» به مربی کمک می‌کند تا بینش خود را در مورد ادراکات یادگیرنده و اینکه آیا او از هرگونه نقص آگاه است یا خیر ارتقا دهد. همچنین به مشارکت دانش‌آموزان در یادگیری فعال کمک می‌کند، جایی که به آنها فرصت داده می‌شود تا به طور مشترک کار کنند (شوارتز و همکاران، ۲۰۱۸).

نقش نظام آموزشی در کاهش شکاف نسلی

آموزش تفاوت‌های فردی به دانش‌آموزان

آموزش مهارت‌های اجتماعی: از طریق کتاب‌های درسی و برنامه‌های رسمی و غیر رسمی؛

^{۳۱} -Schwartz, A. C., McDonald, W. M., Vahabzadeh, A. B., & Cotes, R. O

^{۳۲} -Hartman, J. L., & McCambridge, J.

آموزش رعایت احترام به همدیگر علیرغم تفاوت‌های فردی، بالا بردن قدرت تحلیل نسل جوان، ایجاد نقش الگویی؛ حذف نظام و یا باورهای صفر و یکی یا تفکر سیاه و سفید (مرادی، ۱۳۹۳).

پیشینه پژوهش

جدول ۱ - پیشینه مرتبط با عوامل موثر بر ایجاد شکاف نسلی

نام پژوهشگر	عوامل شناسایی شده در ارتباط با موضوع
پان (۲۰۲۳)	نظام آموزشی
اگوال و همکاران (۲۰۱۷)	عدم ارتباط، علل فرهنگی
ساتر و همکاران (۲۰۱۰)	جدایی، طلاق یا ازدواج مجدد، نگرش و اختیار، ارزش‌ها و جامعه‌پذیری، وضعیت اقتصادی، ایده‌ها، تفکر محافظه‌کارانه، ارزش‌های سنتی، رسانه و ارتباطات
شاپیرو (۲۰۰۴)	برداشت‌های متفاوت از روابط
فیسر (۲۰۰۳)	فناوری
لیوو و لیوستون (۲۰۰۲)	فناوری
شهریاری و باقری (۱۴۰۱)	اوقات فراغت جوانان و والدین آنها، استفاده از وسایل ارتباط جمعی، پایگاه اجتماعی والدین و فرزندان، فاصله سنی بین فرزندان و والدین
احمدوند (۱۴۰۱)	شبکه‌های مجازی
محمدکریمی، مقصودی و مقصودی (۱۴۰۱)	شبکه‌های اجتماعی
همتیان و اسماعیلی (۱۴۰۰)	شبکه‌های اجتماعی (تلگرام)
تاج بخش و ویس کرمی (۱۴۰۰)	شبکه‌های اجتماعی

الگوی تربیتی والدین (مبتنی بر مهارت گفتگو در افزایش همدلی و ادراک رابطه والد (مادر) - فرزند)	مجلسی و همکاران (۱۳۹۹)
فضای مجازی	توکلی و اسماعیل زاده (۱۳۹۷)
سیاست‌گذاری فرهنگی	مقتدایی و همکاران (۱۳۹۷)
سواد رسانه‌ای والدین	ایل شاهی (۱۳۹۷)
برنامه درسی پنهان	رحمانی (۱۳۹۷)
سواد رسانه ای، فضای مجازی	رضایی (۱۳۹۷)
دینداری، میزان کاربرد وسایل ارتباط جمعی و شبکه‌های اجتماعی، پشتوانه فرهنگی و اقتصادی، میزان تحصیلات والدین	ترکی و احمدی (۱۳۹۷)
سواد رسانه‌ای	عمادی و اسلامی (۱۳۹۷)
وضعیت اجتماعی اقتصادی، روش‌های گذران اوقات فراغت، استفاده از وسایل ارتباط جمعی	محمودزاده و علی زادگان (۱۳۹۷)
رسانه‌های دیداری و شنیداری	شیخانی (۱۳۹۶)
رسانه‌های جمعی غربی	محمدپناه و هکاران (۱۳۹۶)
شبکه‌های اجتماعی	خوبینی و فراشبنندی (۱۳۹۶)
سواد رسانه ای	حسن عالی (۱۳۹۶)
خانواده و رسانه	رئیزی و فراشبنندی (۱۳۹۶)
اصول حاکم بر مدیریت خانواده	مددلو و همکاران (۱۳۹۶)
عوامل اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و خانوادگی	شمس آبادی (۱۳۹۶)
جهانی شدن	فراشبنندی و همکاران (۱۳۹۶)
استفاده از فضای مجازی	خدایاری (۱۳۹۶)

سبک زندگی، وسایل ارتباط جمعی، گرایش به اعتقادات دینی، معاشرت با گروه همسالان و نظام آموزشی	یوسفی، فراشبندی و شریفی، (۱۳۹۶).
سبک زندگی	بابایی فرد و روحی (۱۳۹۵)
رسانه‌های جمعی	سهراب زاده و جوادی (۱۳۹۵)
رسانه‌های جمعی مدرن	ابراهیمی لویه و شعبانی چوبه (۱۳۹۵)
تحصیلات، اعتماد اجتماعی، اعتقادات دینی و استفاده از رسانه‌های جمعی	مدنی و همکاران (۱۳۹۴)
اعتماد اجتماعی، ساختار خانواده، وسایل ارتباط جمعی و نحوه گذران اوقات فراغت، پایگاه اقتصادی-اجتماعی	حیدرآبادی و همکاران (۱۳۹۴)
رسانه‌های جدید	حضرتی و رحیمی (۱۳۹۴)
عوامل اجتماعی (پایگاه اجتماعی والدین، سبک زندگی، موقعیت محل سکونی، معاشرت با همسالان عوامل فرهنگی (نظام آموزشی و وسایل ارتباط جمعی)	کفاشی (۱۳۹۴)
میزان استفاده دانش‌آموزان از اشکال مختلف تکنولوژی ارتباطی	ولایتی (۱۳۹۴)
شبکه‌های اجتماعی	شمیرانی (۱۳۹۴)
اشاعه رسانه‌های جمعی، جهانی شدن ارتباطات و رسانه‌ها	احمدی و باقرآبادی، (۱۳۹۳).
خانواده	صبوری خسرو شاهی (۱۳۹۳)
خانواده (میزان تحصیلات والدین، ارتباط صمیمی با خانواده، ارتباط دوستان، تفاوت سنی مادران)	قائم‌زاده و کولیوند (۱۳۹۳)
فرهنگی (تغییرات فرهنگی جامعه و تغییرات ارزشی، عدم وجود همدلی در بین افراد نسل‌های مختلف)	مرادی (۱۳۹۳)
اجتماعی (وجود محیط‌های مختلف، گروه‌های دوستی، هم سن و سال‌ها، صنعتی شدن و تغییرات سبک زندگی، نوع تربیت نسل‌ها، نوع تفکر نسل‌ها)	

مدرنیسم (پیشرفت و توسعه، فناوری و رسانه، بمباران اطلاعات) خانوادگی (نگرش خانواده‌ها، دانش، عدم شناخت، عدم آشنایی بسیاری از والدین با فناوری‌های ارتباطی) نظام آموزشی اقتصادی (جامعه و خانواده‌ها، عدم توزیع عادلانه امکانات): مذهبی (غفلت از دین و تربیت دینی، توجه بیشتر به آموزش به جای پرورش، میزان دینداری خانواده‌ها) نارسایی در فرآیند انتقال ارزش‌ها و هنجارها (عدم وجود نظام ارزش معین در جامعه) سیاسی (عدم وفاق ملی در سطح یک جامعه)	
میزان استفاده از تلفن همراه توسط دانش‌آموزان	رحیمی و همکاران (۱۳۹۳)
میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی، وضعیت اقتصادی و اجتماعی و ساختار خانواده	ارجمندی و همکاران (۱۳۹۲)
دینداری، سرمایه فرهنگی، میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی، سرمایه اقتصادی، میزان تحصیلات پدران، و سن	احمدی و احمایی (۱۳۹۲)
عوامل اجتماعی (فردگرایی، دگری عام، خانواده) با تاکید بر ارزش‌های دینی	ربانی و محمدزاده (۱۳۹۲)
رسانه ملی	صبوری و توکلی نیا (۱۳۹۱)
عدم درک متقابل، نظارت ارزشی، وسایل ارتباط جمعی، شرایط خاص جامعه، نوگرایی، جهانی شدن و مدرنیته، سنت شکنی	حقیقتیان و غفاری (۱۳۸۹)
ارزش‌های دینی، سیاسی و اجتماعی	ساروخانی و صداقتی فرد (۱۳۸۸)
تحصیلات و در نتیجه نظام آموزش پایین و متوسطه یا عالی کشور	پناهی (۱۳۸۶)
سبک تربیتی	یوسفی (۱۳۸۲)

خانواده (تضاد هنجاری بین نسل‌ها، تازگی ارزش‌های پدران، فردگرایی فرزندان، بحران هویت فرهنگی، میزان گفتگوی والدین با فرزندان، فاصله سطح نسل‌ها و تعداد ساعات خارج از منزل بودن پدران)	یوسفی (۱۳۸۲)
---	--------------

خانواده

شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد والدین بزرگتر و فرزندان بزرگسال آنها ممکن است روابط خود را با یکدیگر به روش‌های مختلف ارزیابی کنند. تا به امروز، ما اطلاعات کمی در مورد آنچه ممکن است باعث این اختلافات شود، می‌دانیم (شاپیرو^{۳۳}، ۲۰۰۴). از طرفی به دلیل انتقال طولانی به بزرگسالی و کاهش نرخ ازدواج، پیوندهای بین بزرگسالان و والدین به طور فزاینده‌ای در زندگی افراد برجسته شده است. بررسی ادبیات الگوهای تغییرات اجتماعی و تفاوت بین نسلی را نشان می‌دهد. فشارهای مالی ماهیت بسیاری از پیوندهای والد/فرزند را از جمله افزایش نرخ همبستگی بین نسلی تغییر داده است. سیاست‌های دولت نیز منعکس کننده ارزش‌های اجتماعی است و به نوبه خود بر توزیع منابع والدین و فرزندان بزرگ تأثیر می‌گذارد. تغییرات جمعیت شناختی (به عنوان مثال، تعداد اعضای خانواده، ازدواج تاخیری) نیز در روابط بین فرزندان و والدین آشکار شده است (فینگرام، هو و بریدیت^{۳۴}، ۲۰۲۰).

الف) برداشت‌های متفاوت از روابط

بدیهی است که والدین و فرزندان نوجوانشان ممکن است رابطه خود را با یکدیگر به روش‌های مختلفی ارزیابی کنند. مطالعات نشان می‌دهند که درجه بالایی از اختلاف نظر در مورد نحوه نگاه والدین و فرزندان به رابطه آنها وجود دارد. والدین معمولاً کیفیت روابط بهتری را گزارش می‌کنند در حالی که کودکان تماس و تبادل کمک بهتری را گزارش کردند، اما نه به عنوان کیفیت روابط مثبت که توسط والدین آنها بیان شده است (شاپیرو^{۳۵}، ۲۰۰۴). یک مطالعه نشان داد که اگرچه بین نسل‌های مختلف بر روی جنبه‌های خاصی توافق وجود دارد، اما والدین احتمالاً روابط خود را با فرزندانشان مثبت درک می‌کنند (اگوال و همکاران^{۳۶}، ۲۰۱۷).

ب) فقدان ارتباط

^{۳۳} -Shapiro, A

^{۳۴} - Fingerman, K. L., Huo, M., & Birditt, K. S

^{۳۵} - Shapiro, A

^{۳۶} - Aggarwal, M., Rawat, M. S., Singh, S., Srivastava, S., & Gauba, P

عدم ارتباط یکی از دلایل اصلی شکاف نسلی است. والدین در ایجاد تعادل بین کار و خانواده بسیار مطمئن هستند، اما اگرچه آنها این کار را برای کسب درآمد بهتر برای فرزندان خود انجام می‌دهند، اما فراموش می‌کنند که با فرزندانشان وقت صرف کنند. بیشتر وقت آنها صرف بار کاری سنگین و استرس در محل کار می‌شود. از طرفی کودکان زندگی مدرسه و اتفاقات روزمره خود را با والدین خود به اشتراک نمی‌گذارند بنابراین کودکان مورد بی‌توجهی قرار می‌گیرند و این امر باعث ایجاد موانع ارتباطی در جامعه می‌شود و شکاف نسلی در خانواده را افزایش می‌دهد (اگوال و همکاران، ۲۰۱۷).

نظام آموزشی

با توجه به فناوری‌های مدرن در بین تمام زمینه‌های فعالیت بشری، شیوه کار دستخوش تغییرات شگرفی شده است، بخش آموزش نیز استثنایی نیست. در سطح جهانی، به دلیل واقعیت افزوده، واقعیت مجازی و یادگیری ترکیبی، تغییرات تکاملی در روش‌های یاددهی - یادگیری ایجاد شده است. معلمان مدرن مجبورند روش‌های تدریس جدید را برای سازگاری با نسل کنونی فراگیران تطبیق دهند. هزاره جدید انتظارات یادگیری جدید، سبکی که خود را معرفی می‌کند و نیازهای متفاوتی نسبت به نسل‌های گذشته یادگیرندگان دارد (پان^{۳۷}، ۲۰۲۳).

فناوری

فناوری رو به رشد می‌تواند بر روابط خانوادگی تأثیر بگذارد و می‌تواند دلایل اصلی درگیری باشد (فیسر^{۳۸}، ۲۰۰۳). اگرچه بسیاری از این فناوری‌های جدید که هم فرصت‌ها و هم خطرات را به همراه دارند، برای جامعه جدید نیستند، اما تأثیر آن به‌ویژه برای نوجوانان و نسل‌های جوان، گسترده‌تر و فوری‌تر است (لیوو و لیووستون^{۳۹}، ۲۰۰۲). بنابراین می‌توان گفت که بسیاری از اعضای نسل‌های قدیمی قادر به پذیرش فناوری‌های جدید نیستند در حالی که اکثریت نسل جوان آن را ابزاری رهایی بخش می‌دانند که در خدمت فرصت‌های مختلف از تحصیل تا شغل و بسیاری از جنبه‌های دیگر است. نتایج پژوهش محمدکریمی، مقصودی و مقصودی (۱۴۰۱) بیانگر این است که شبکه اجتماعی نیز می‌تواند بر روی روابط بین نسلی و شکاف بین نسلی تأثیر مستقیم داشته باشد و هنجارها و ارزش‌های جدیدی خلق کند.

^{۳۷} -Pan, S

^{۳۸} - Facer, K.

^{۳۹} - Lievrouw, L. A., & Livingstone, S. (Eds.)

علل اجتماعی

شهریاری و باقری (۱۴۰۱) در پژوهش خود نشان دادند که بین اوقات فراغت جوانان و والدین آنها، و استفاده از وسایل ارتباط جمعی، بین پایگاه اجتماعی اقتصادی والدین و فرزندان فاصله معناداری وجود دارد. فاصله سنی بین فرزندان و والدین بر شکاف نسلی تاثیر دارد. همچنین بین شکاف بین نسلی و هویت سیاسی - اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد (پورشریف و اکبریور، ۱۴۰۱). مدنی و همکاران (۱۳۹۴) نیز نشان دادند که متغیرهای تحصیلات، اعتماد اجتماعی، اعتقادات دینی و استفاده از رسانه‌های جمعی بعنوان عوامل تاثیرگذار در بروز شکاف نسلی شناخته می شوند. از طرفی، رسانه‌های جمعی باعث تغییر ارزش‌ها شده، به نحوی که در شرایط کنونی، همگانی شدن ارتباطات و رسانه‌ها بر شکاف ارزش‌های نسلی موثر بوده است (احمدی و باقرآبادی، ۱۳۹۳). تحقیقات نشان می‌دهد که سبک زندگی، وسایل ارتباط جمعی، گرایش به اعتقادات دینی، گروه همسالان و نظام آموزشی بهترین پیش‌بینی کننده شکاف بین نسلی دانش‌آموزان هستند (یوسفی، فراشبندی و شریفی، ۱۳۹۶).

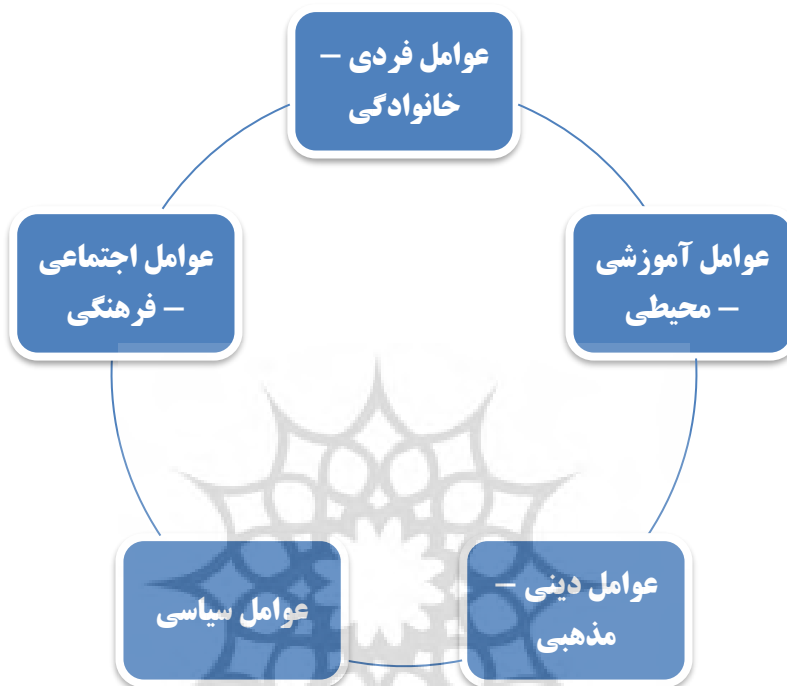
علل فرهنگی

مشاهده شده است که ارزش‌های فرهنگی بر شکاف نسلی تأثیر می‌گذارد. به‌طور سنتی، آسیایی‌ها تمایل دارند در خانواده‌های مشترکی زندگی کنند که خانواده سلسله‌مراتبی دارد. نسل‌های زیادی با هم زندگی می‌کنند. سن، جنسیت و وضعیت نسلی اعضای خانواده از عوامل اصلی تعیین کننده رفتار و نقش‌های ارتباطی است. به‌طور کلی، هم‌نواپی اهمیت بالایی دارد. وابستگی متقابل ترویج می‌شود و هویت شخصی مهار می‌شود. محافظه‌کار بودن تشویق می‌شود و به رفاه و یکپارچگی خانواده بیش از فردیت اهمیت داده می‌شود (اگوال و همکاران، ۲۰۱۷).

روش

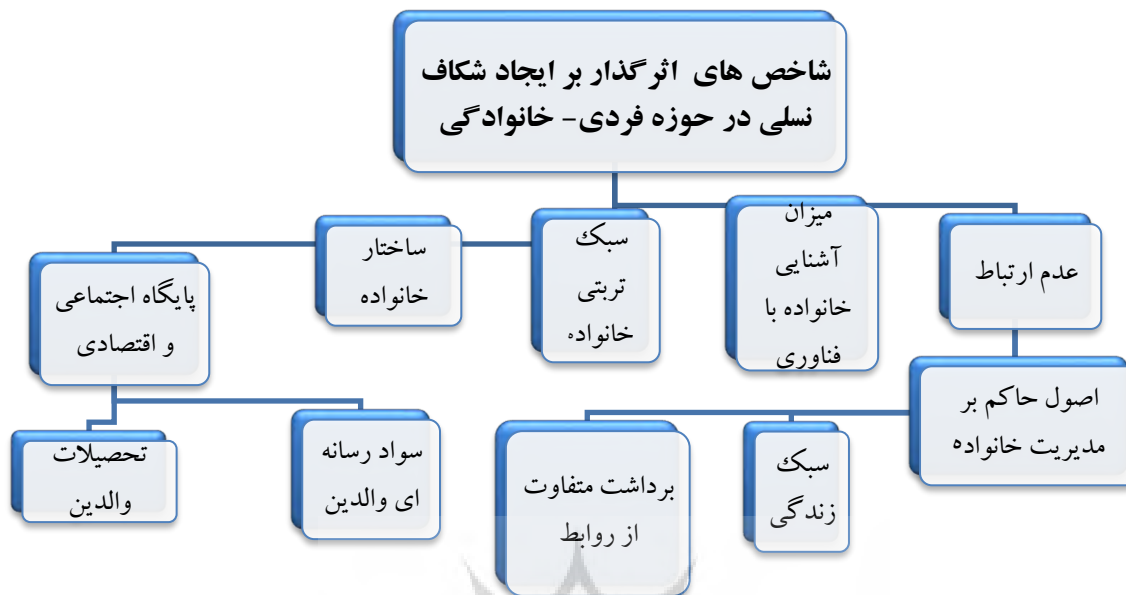
روش این پژوهش توصیفی - تحلیلی، متنی و شامل بررسی مقالات و متون در حوزه شکاف نسلی بالاخص در حوزه آموزش و پرورش است و در آن منابع معتبر و به‌روز استفاده شده است.

یافته ها

شکل ۱- شاخص‌های اثرگذار بر ایجاد شکاف نسلی

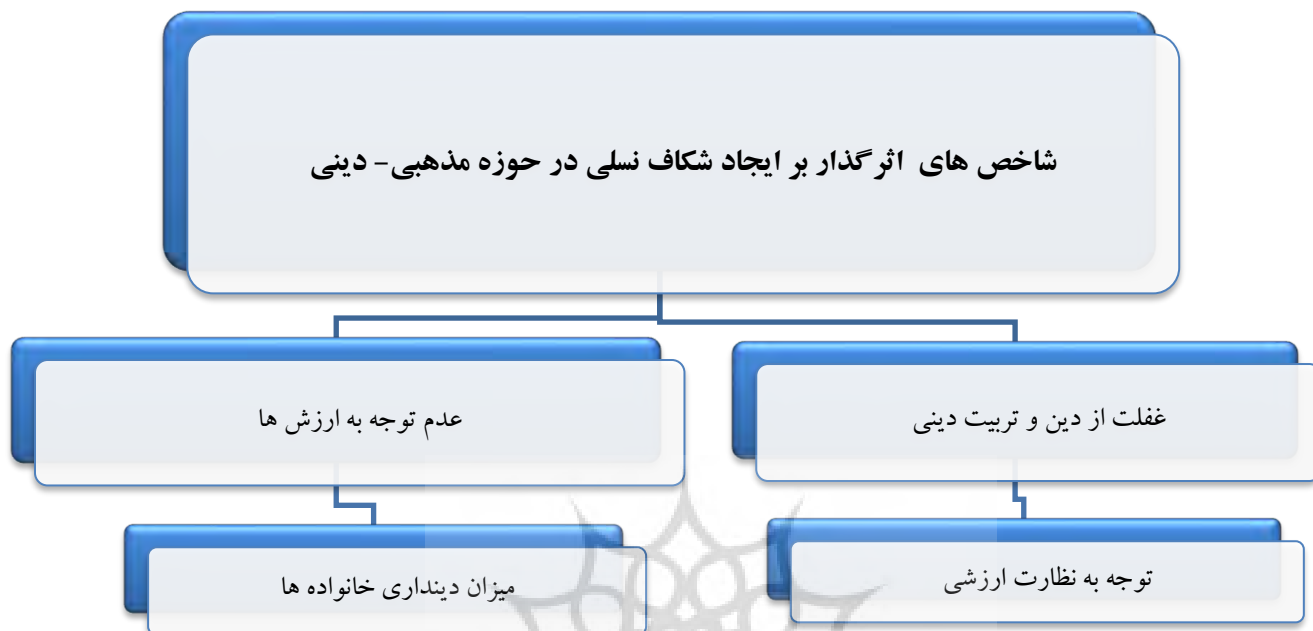
مولفه‌های اثرگذار بر شکاف نسلی با توجه به پیشینه موضوع، در پنج بعد فردی و خانوادگی، آموزشی- محیطی، اجتماعی- فرهنگی، سیاسی و دینی - مذهبی دسته‌بندی می‌شوند. شاخص‌های استخراج شده در حوزه فردی و خانوادگی عبارتند از: عدم ارتباط، میزان آشنایی خانواده با فناوری، سبک تربیتی خانواده، ساختار خانواده، پایگاه اجتماعی و اقتصادی، اصول حاکم بر مدیریت خانواده، سبک زندگی، برداشت متفاوت از روابط، سواد رسانه‌ای و تحصیلات والدین؛ حوزه فرهنگی- اجتماعی عبارتند از: رسانه‌های دیداری و شنیداری، رسانه‌های جمعی غربی، نوع استفاده از اشکال تکنولوژی، شبکه‌های اجتماعی مجازی، نحوه گذران اوقات فراغت، مدرنیسم و جهانی شدن؛ حوزه دینی- مذهبی عبارتند از: غفلت از دین و تربیت دینی، عدم توجه به ارزش‌ها، میزان دینداری خانواده و توجه به نظارت ارزشی؛ حوزه آموزشی- محیطی عبارتند از: نظام آموزشی (برنامه ریزان و معلمان)، برنامه درسی پنهان، معاشرت با همسالان و توجه بیشتر به آموزش به جای پرورش؛ حوزه سیاسی عبارتند از: سیاست گذاری فرهنگی، توزیع ناعادلانه امکانات و عدم وفاق ملی در جامعه.

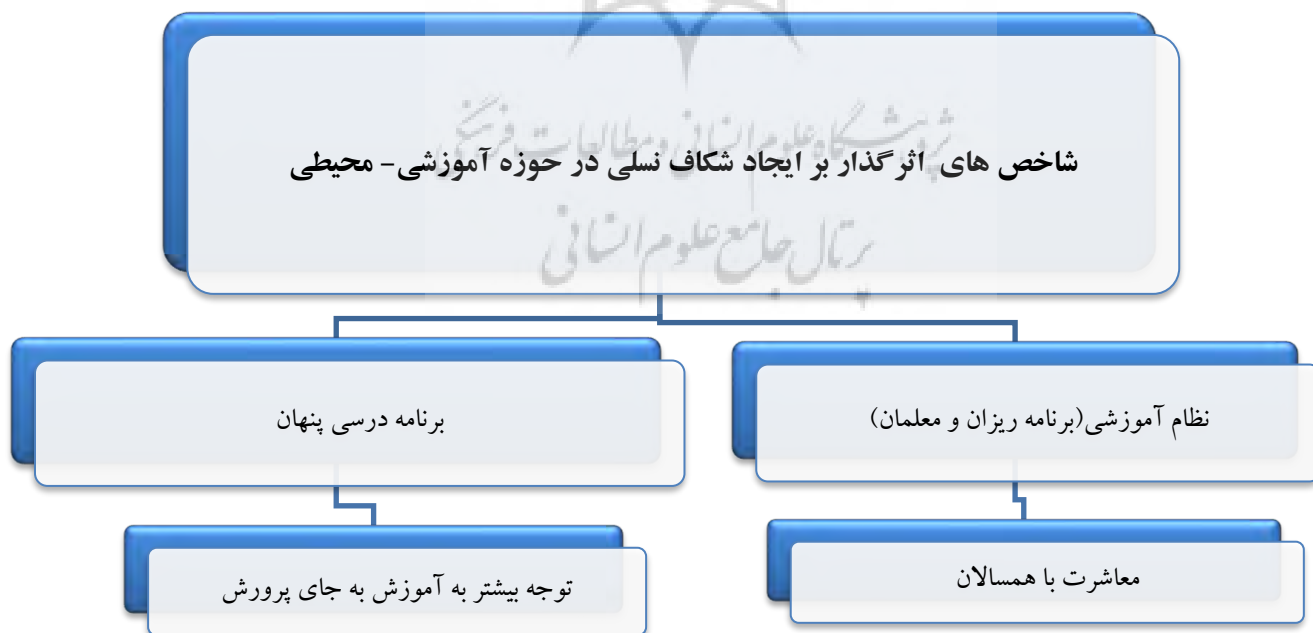
شکل ۲-مدل مفهومی شاخص های اثرگذار بر شکاف نسلی در حوزه فردی- خانوادگی

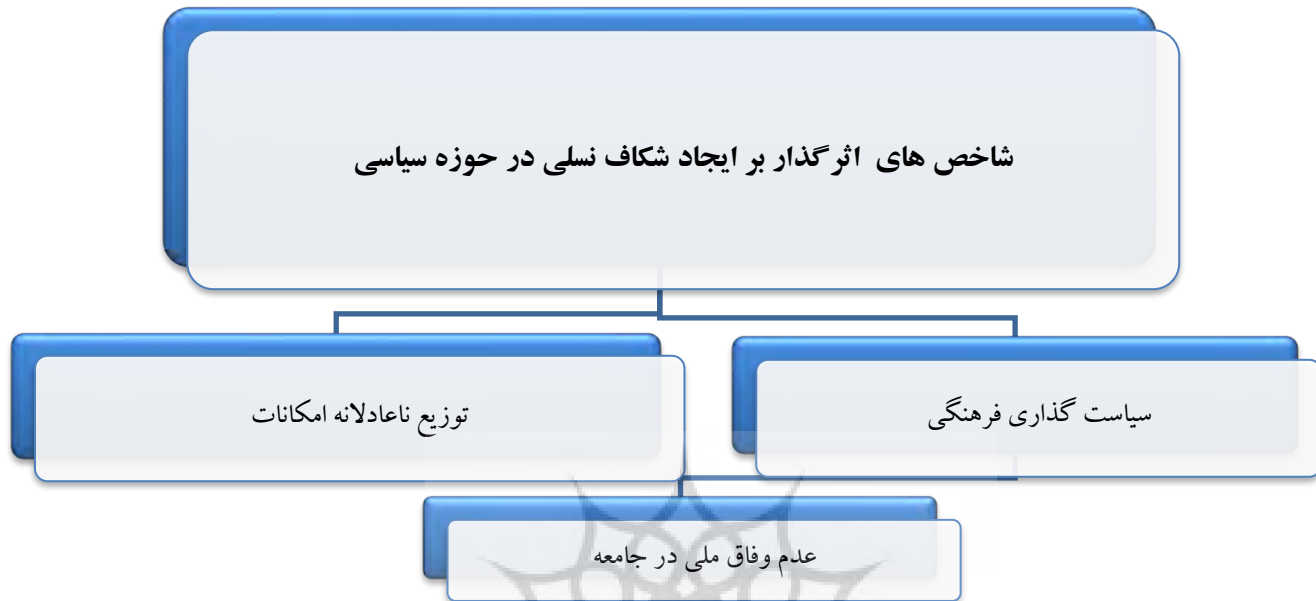
شکل ۳-۱-مدل مفهومی شاخص های اثرگذار بر شکاف نسلی در حوزه فرهنگی- اجتماعی

شکل ۴-مدل مفهومی شاخص های اثرگذار بر شکاف نسلی در حوزه مذهبی-دینی

شکل ۵-مدل مفهومی شاخص های اثرگذار بر شکاف نسلی در حوزه آموزشی-محیطی

شکل ۶-مدل مفهومی شاخص‌های اثرگذار بر شکاف نسلی در حوزه سیاسی

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج می‌توان گفت سیاست‌های نسلی، در هر دو نسخه توصیفی و برنامه‌ای باید هم حوزه خصوصی (خانواده) و هم حوزه عمومی (سازمان‌ها، جامعه، عناصر کلان اجتماعی) را در نظر بگیرند. هدف نهادهی کردن مجاری برای برقراری روابط فردی و جمعی بین نسل‌ها است (روگر و سانچز، ۲۰۲۳). نسل جدید پرنرزی، کنجکاو و با انگیزه برای یادگیری هستند. هم معلمان و هم مربیان باید از فرصت‌های یادگیری غنی استفاده کنند. ارائه چالش‌ها بدون پاسخ‌های مستقیم، به جای اینکه از آنها بخواهیم به سادگی حقایق را بازگو کنند، می‌تواند دانش‌آموزان را به تفکر خلاق ترغیب کند. معلمان همچنین باید برای ایجاد فرهنگی تلاش کنند که در آن فراگیران تشویق شوند تا اعمال و دانش خود را زیر سوال ببرند. در حالی که نسل‌های قبلی ممکن است احساس وظیفه داشته باشند و اغلب آنچه را که به آنها گفته می‌شد بدون درخواست انجام می‌دادند، نسل جدید ممکن است نیاز داشته باشند که هدف و معنای فعالیت‌ها به صراحت بیان شود. باید فناوری در آموزش ما گنجانده شود و از آن استفاده شود. منابع آموزشی از جمله فیلم‌ها، جزوه‌ها و سایر مطالب باید به صورت

دیجیتالی در دسترس باشند. نسل جدید یادگیرندگان مشارکتی هستند و در گروه‌ها بهترین کار را انجام می‌دهند. به عنوان معلم، باید دیدگاه‌های نسل جدید را درک کنیم و بدانیم که آنها بازتاب فرهنگ معاصر هستند. این نسل همان کاری را انجام می‌دهند که والدین، معلمان و رسانه‌ها به آنها آموزش داده‌اند. ما باید با ترویج یادگیری فعال و عملی و الگوبرداری از اهمیت یادگیری مادام‌العمر برای آموزش این نسل تلاش کنیم. آنها نقاط قوت زیادی دارند، مانند انگیزه برای موفقیت، توانایی انجام چند کار و دانش در مورد چگونگی تطبیق فناوری. استفاده از نقاط قوت این نسل می‌تواند منجر به پیشرفت و نوآوری در حوزه آموزش شود.

با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهاد می‌شود:

- هر دو نسل به رسمیت شناخته شوند.

- والدین و خانواده‌ها توسط دستگاه‌های مربوطه آموزش داده شوند.

- امروز ما باید نیاز افراد را با سوال از زبان خود آنان متوجه شویم زیرا شکاف نسل توان ما را در شناخت نیازهای آنان به حداقل رسانیده است. بعد با جمع بندی نظرات به خواسته‌های عقلانی آنان پاسخ مثبت داده و سریع به برنامه‌ریزی بپردازیم.

جوانان گرایش زیادی به اطلاعات و ارتباطات اینترنتی و استفاده از آنها دارند. با وجود فضای اینترنت، ماهواره، و سایر وسایل ارتباط جمعی لازم است زمینه افزایش سواد رسانه‌ای والدین فراهم شود تا زمینه شکاف نسلی کمتر شود.

تعداد فرزندان بیشتر، شکاف نسلی بالاتری را در خانواده نشان می‌دهد، بنابراین توصیه می‌شود از کانال رسانه یا آگاهی به خانواده‌های با جمعیت بیشتر از طریق آموزش پرورش، به آنها نشان داده شود که چگونه والدین می‌توانند به طور همزمان ارتباط نزدیکتری با چند فرزند خود برقرار سازند.

والدین باید نظارت و کنترل بیشتری به معاشرت فرزندان نشان داشته باشند. از آنجا که جوانان بیشترین زمان را با دوستان خود سپری می‌کنند، ممکن است با آسیب‌های اجتماعی روبرو شوند. بهتر است با ایجاد تقویت فضای دوستی بین والدین و فرزندان، تجربیات والدین در زمینه دوستیابی به درستی انتقال پیدا کند.

برنامه‌ریزی در نظام آموزش و پرورش از دوران پیش دبستانی

معلمان باید اشکال مختلف فناوری را در کلاس استفاده کنند تا یادگیری را برای دانش آموزان جذاب‌تر کنند

مصونیت فرهنگی- ارزشی جامعه و برنامه‌ریزی کارآمد فرهنگی

با توجه به تاثیر رو به رشد فضای مجازی بر روی دانش‌آموزان و بخصوص نسل جوان و ایجاد پدیده شکاف نسلی به عنوان نتیجه آن، باید آنها شناخت از این پدیده داشته باشند. آگاهی و تسلط بر مولفه‌های مهم ارتباطی و فرهنگی و دارا بودن دانش کافی در مقابله با این محیط جدید می‌تواند اثرات مخرب فضای مجازی را به کمترین مقدار برساند. بنابراین پدیده سواد رسانه ای یکی از راهکارها می باشد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

References

- Aggarwal, M., Rawat, M. S., Singh, S., Srivastava, S., & Gauba, P. (۲۰۱۷). Generation gap: An emerging issue of society. *International Journal of Engineering Technology Science and Research*, 4(۹), ۹۷۳-۹۸۳.
- Ahmadi, Arman & Revival, Powan (۲۰۱۲). Investigating the generation gap and factors related to it, case of study: secondary school students of Sarab city. *Cultural Research Society, Research Institute of Human Sciences and Cultural Studies*, ۴(۴), ۱-۲۷.
- Ahmadi, Homeira, Ahmadi, Shiva & Bagharabadi, Rooh Elah. (۲۰۱۳). The effect of globalization and the role of media in increasing the generation gap in families. *The first scientific research conference of educational sciences and psychology of social and cultural harms in Iran, Tehran*.
- Ahmadvand, Amin. (۲۰۲۲). Investigating the impact of virtual networks on the generational gap of youth (case study: students of Payam Noor University, Nahavand city). *The 9th National Conference on Law, Social and Human Sciences, Psychology and Counseling, Shirvan*.
- Ali Akbari, Zahra. (۲۰۲۲). Looking at today's generation from an educational angle. *Jam Jam newspaper*, ۱ December ۲۰۲۲, number ۶۳۷۰.
- Alsop, R. (۲۰۰۸). *The trophy kids grow up: How the millennial generation is shaking up the workplace*. John Wiley & Sons.
- Arjamandi, Hossein; Hassanpour, Mohsen; Arjamandsiahpoush, Azadeh & Arjamandsiahpoush, Bagher. (۲۰۱۲). Generation gap and social and cultural factors affecting it among the students of Islamic Azad University, Andimeshk branch. *Youth Sociological Studies Quarterly*, Year ۴(۱۱), ۲۹-۴۸.
- Azizian, Nasreen. (۲۰۱۴). Investigating the role of family and education in creating the generation gap phenomenon and providing solutions to solve it. *The second national conference on sustainable development in educational sciences and psychology, social and cultural studies, Tehran*.
- Babae Fard, Esdaleh & Rouhi, Maryam. (۲۰۱۵). Investigating the effect of lifestyle on the generation gap among the youth of Kashan city. *Cultural Studies Quarterly*, ۱۱(۳۰), ۶۱-۳۵.
- Behar-Horenstein, L. S., & Horvath, Z. (۲۰۱۶). Generational learning differences in today's dental students: a popular myth. *Journal of Dental Education*, 80(۵), ۵۸۸-۵۹۴.
- Bengtson, V. L., & Roberts, R. E. (۱۹۹۱). Intergenerational solidarity in aging families: An example of formal theory construction. *Journal of Marriage and the Family*, ۸۵(۶), ۸۷۰.
- Buckingham, D., & Willett, R. (Eds.). (۲۰۱۳). *Digital generations: Children, young people, and the new media*. Routledge.
- Danesh, P., Zakeri Nasrabadi, Z., & Abdellahi, A. S. (۲۰۱۴). Sociological analysis of the generation gap in Iran. *Sociological Cultural Studies*, 5(۳), ۱-۳۰.
- Diana Oblinger, E. D. U. C. A. U. S. E., Oblinger, J., Roberts, G., McNeely, B., Windham, C., Hartman, J., ... & Kvakik, R. (۲۰۰۵). *Educating the net generation* (Vol. ۲۷۲). Brockport Bookshelf, Book.
- DiPietro, M. (۲۰۱۲). ۱۱: MILLENNIAL STUDENTS: INSIGHTS FROM GENERATIONAL THEORY AND LEARNING SCIENCE. *To Improve the Academy*, 31(۱), ۱۶۱-۱۷۶.
- Ebrahimi Loya, Adel & Shabani Chobeh, Leila. (۲۰۱۵). Analysis of the generation gap with emphasis on the influence of modern mass media among the citizens of Rasht. *Two specialized quarterly journals of social studies*, ۲(۳).
- Eckleberry-Hunt, J., & Tucciarone, J. (۲۰۱۱). The challenges and opportunities of teaching "Generation Y". *Journal of graduate medical education*, 3(۴), ۴۵۸-۴۶۱.

Emadi, Hamidreza & Eslami, Saeed. (۲۰۱۷). Media literacy and generation gap. *the third national conference of new approaches in humanities, challenges and solutions, Tehran*.

Facer, K. (۲۰۰۳). Furlong Ruth; Sutherland, Rosamund: Children and Computing in the Home. *London, New York (RoutledgeFalmer)*

Farashbandi, Reza and Heydari, Zainab and Karari Ahrami, Khatun & Mohammad Hosseini, Ezra. (۲۰۱۶). Globalization and the generation gap. *The first national conference on the pathology and de-traumatization of the phenomenon of the generation gap (areas, challenges and solutions), Bushehr*.

Fingerman, K. L., Huo, M., & Birditt, K. S. (۲۰۲۰). A decade of research on intergenerational ties: Technological, economic, political, and demographic changes. *Journal of Marriage and Family*, 82(۱), ۳۸۳-۴۰۳

Ghaemizadeh, Mohammad & Kolivand, Mohammad. (۲۰۱۳). Generational gap among the students of Asadabad city. *Specialized Quarterly of Social Sciences, Islamic Azad University Shushtar Branch*, ۳(۲۶).

Gonzales, E., Whetung, C., Kruchten, R., & Butts, D. (۲۰۲۰). Theoretical orientations to intergenerational home sharing: implications for direct social work practice on addressing student debt and aging-in-community. *Clinical Social Work Journal*, 48, ۱۷۹-۱۸۸.

Hank, K. A. R. S. T. E. N. (۲۰۱۲). Relaciones entre generaciones en Europa: una panorámica de las diferentes dimensiones de solidaridad familiar intergeneracional. *Panorama Social*, 15, ۹-۲۲.

Hank, K., & Steinbach, A. (۲۰۱۸). Intergenerational solidarity and intragenerational relations between adult siblings. *Social science research*, 76, ۵۵-۶۴.

Hanks, R. S., & Ponzetti Jr, J. J. (۲۰۰۴). Family studies and intergenerational studies: Intersections and opportunities. *Journal of Intergenerational Relationships*, 2(۳-۴), ۵-۲۲.

Haqiqtian, Mansour & Ghaffari, Abbas. (۲۰۱۰). Investigating the causes of generation gap among high school students of Lamard city. *Specialized Quarterly Journal of Social Sciences of Islamic Azad University - Shushtar Branch*, ۴(۸), ۱۷۳-۱۹۰.

Hart, S. (۲۰۱۷). Today's learners and educators: Bridging the generational gaps. *Teaching and Learning in Nursing*, 12(۴), ۲۵۳-۲۵۷.

Hartman, J. L., & McCambridge, J. (۲۰۱۱). Optimizing millennials' communication styles. *Business Communication Quarterly*, 74(۱), ۲۲-۴۴.

Hasan Aali, Laili. (۲۰۱۶). Training educators and dealing with the generation gap phenomenon (with an emphasis on the digital gap between generations). *The first national conference on the pathology and de-traumatization of the generation gap phenomenon (fields, challenges and solutions), Bushehr*.

Hazrati Soumea, Zahra & Rahimi, Mohammad. (۲۰۱۴). Sociological Study of the Relationship between New Media and Inter-Generational Gap between ۲۰-۲۸ Year Old Youth and their Parents. *Quarterly Journal of Sports and Youth Strategic Studies*, ۱۴(۳۰).

Hematian, Nazanin & Tajik Esmaili, Samiye. (۲۰۲۱). Investigating the relationship between the use of Telegram and the generation gap (case study: Tehran youth and their parents. *Culture Strategic Studies Quarterly*, ۱(۱).

Heydarabadi, Abulqasem; Ramzanpour, Amin; Mojtaboi, Seyedah Samiyeh & Firouzmand, Majid. (۲۰۱۴). Investigating the generation gap phenomenon and social factors affecting it among parents and students (a case study of students of the Islamic Azad University of Babol branch). *Iranian Social Science Studies*, ۱۲(۴۵).

Howe, N., & Strauss, W. (۲۰۰۰). *Millennials rising: The next great generation*. Vintage.

Il Shahi, Faranak. (۲۰۱۷). The effect of parents' media literacy on the generation gap between parents and children aged ۱۲-۱۸. *The second international conference on media and information literacy on the topic of family, Tehran*.

Jabri, Zahra; Shirin Kam, Ishaq & Radmanesh, Mahin. (۲۰۱۸). Investigating the effect of educational centers in reducing the generation gap between students and parents (case study: male students of the first secondary school in Minab city). *National conference of professional research in psychology and counseling with the approach of new achievements in educational and behavioral sciences "from Teacher", Minab.*

Jiménez-Roger, B., & Sánchez, M. (۲۰۲۳). Intergenerational contact and solidarity, inside and outside the family: patterns in Spain. *Ageing & Society*, 43(۲), ۴۲۱-۴۴۶.

Kafashi, Majid. (۲۰۱۴). Social and cultural factors affecting the generation gap of young people in Tehran. *Women and Society Scientific-Research Quarterly*, ۶(۱), ۶۷-۸۵.

Karakas, F., Manisaligil, A., & Sarigollu, E. (۲۰۱۵). Management learning at the speed of life: Designing reflective, creative, and collaborative spaces for millennials. *The International Journal of Management Education*, 13(۳), ۲۳۷-۲۴۸.

Khodayari Abli, Hamidreza. (۲۰۱۶). Investigating the relationship between the use of virtual space and the generation gap. *The first national conference on the pathology and de-traumatization of the generation gap phenomenon (fields, challenges and solutions), Bushehr.*

Khoyini, Mina & Farashbandi, Reza. (۲۰۱۶). Social networks and the generation gap. *The first national conference on the pathology and de-traumatization of the generation gap phenomenon (fields, challenges and solutions), Bushehr.*

König, R, Isengard, B & Szydlik, M (۲۰۱۹) Social inequality and intergenerational solidarity in European welfare states. In Česnuitý, V and Meil, G (eds), Families in Economically Hard Times. Bingley, UK: Emerald Publishing, pp. ۳۱-۵۱.

Lievrouw, L. A., & Livingstone, S. (Eds.). (۲۰۰۲). *Handbook of new media: Social shaping and consequences of ICTs*. Sage.

Madani, Saeed; Soleimani, Mohammad Reza; Asadian, Agil & Darzi Rakavandi, Adel. (۲۰۱۴). Generational gap and social factors affecting its formation (case study of ۲۴-۴۰-year-old boys and their fathers). *International Conference on Management and Human Sciences.*

Madedlo, Kahraman; Azaddel, Somia & Nemati, Zainab. (۲۰۱۶). Intergenerational gap and principles governing family management from the perspective of Quran and Nahj al-Balaghe. *The first national conference on the pathology and de-traumatization of the generation gap phenomenon (fields, challenges and solutions), Bushehr.*

Mahmoudzadeh, Morteza; Alizadegan, Hojat. (۲۰۱۷). Social factors affecting the generation gap (case study of students of Islamic Azad University, Khoy branch). *The 6th Scientific Research Conference of Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Damages of Iran, Tehran.*

Majlesi Azar, Mohammad Mahdi; Ghafari, Khalil & Natghi, Faiza. (۲۰۱۹). Effectiveness of parents' educational model based on conversation skills in increasing empathy and perception of parent (mother)-child relationship (reducing generational gap) in middle school students of district (۱) Urmia city. *Journal of Mashhad Medical School*, ۶۳(۶).

Mohammad Karimi, Arzoo; Maqsoodi, Afshin & Maqsoodi, Esrin. (۲۰۲۲). The effect of social networks on intergenerational relations (gap) of the youth of Sanandaj city. *The second national conference on improvement and restructuring of organization and business, Tehran.*

Mohammad Panah, Amir Hossein; Hamze Lopak, Hassan & Ghasemi, Akbar. (۲۰۱۶). Analyzing the role of Western mass media in creating a gap between generations with an emphasis on the national security of the Islamic Republic of Iran. *The first national conference on the pathology and de-traumatization of the generation gap phenomenon (fields, challenges and solutions), Bushehr.*

Moqtadaei, Morteza; Ozghandi, Alireza; Taheri, Abulqasem & Salahi, Malek Yahya (۲۰۱۷). Cultural politics and generation gap management in Iran. *Intercultural Studies*, ۱۳(۳۴), ۱۱۳-۱۴۰.

- Moradi, Houshang. (۲۰۱۴). The challenges of the generation gap in Iranian families and solutions to deal with it from the experts' point of view. Master's thesis, Shiraz University, Faculty of Educational Sciences and Psychology.
- Morrison, C. D. (۲۰۱۴). From 'sage on the stage' to 'guide on the side': A good start. *International Journal for the scholarship of teaching and learning*, 8(۱).
- Narmashiri, Sima; Tahmasabi, Farhad; Fahrji, Benool; Mohammadi, Saeeda & Razmpoosh, Haider. (۲۰۲۱). Gap between generation and family and its risks and effects for students. *The first national conference of practical ideas in educational sciences, psychology and cultural studies, Bushehr*.
- Pan, S. (۲۰۲۳). PARADIGM SHIFT IN TEACHING-LEARNING TO ACCOMMODATE GENERATION Z LEARNERS. *EPRA International Journal of Research and Development (IJRD)*, 8(۳), ۲۸۴-۲۸۷.
- Panahi, Mohammad Hossein. (۲۰۰۷). The generation gap in Iran and the effect of education on it. *Social Sciences Quarterly*, No. ۴۱, ۱-۲۷.
- Patil, S. (۲۰۱۴). A sociological perspective of generation gap. *Int J Innov Res Dev*, 3(۳), ۳۱۲-۴.
- Poursharif, Fatemeh; Akbarpour Zanglani, Mohammad Bagher. (۲۰۲۲). Examining the relationship between generation gap and political-social identity (case study: students of Tabriz University). *The 7th Scientific Conference on New Approaches in the Humanities of Iran, Ilam*.
- Rabbani, Ali & Mohammadzadeh Yazd, Atefeh. (۲۰۱۲). Investigating the social factors affecting the generation gap in values in the ۹th district of Mashhad Municipality with an emphasis on religious values. *Two Quarterly Journals of Social Sciences*, ۱۰(۱).
- Rahimi Darbid, Hojjatullah; Turkashund, Mohammad & Asoudeh, Zainab. (۲۰۱۳). Investigating the relationship between the amount of mobile phone use and the generation gap between parents and middle school students in Khorramabad city. *The first scientific research conference of educational sciences and psychology of social and cultural harms in Iran, Tehran*.
- Rahmani, Reza. (۲۰۱۷). Investigating the relationship between the hidden curriculum and generation gap from the perspective of managers, teachers and counselors in boys' secondary schools. *Quarterly Journal of Research in Educational Sciences and Counseling*, ۴(۹), ۶۲-۴۰.
- Raisi, Katayoun & Farashbandi, Reza. (۲۰۱۶). Family and intergenerational gap. *The first national conference on the pathology and de-traumatization of the generation gap phenomenon (fields, challenges and solutions), Bushehr*.
- Raphelson, S. (۲۰۱۴). Amid the stereotypes, some facts about millennials. *NPR. NPR*, 18.
- Rashidi Tut, Mahdia. (۲۰۱۶). *Cultural and social factors affecting the generation gap between girls and mothers in Yasouj city*. Master's Thesis in Sociology, Yasouj University, Faculty of Humanities.
- Rezaei, Nasreen. (۲۰۱۷). Media literacy, virtual space and generational gap, *the second international conference on media and information literacy with the theme of family, Tehran*.
- Rezapour, Dariush & Kopaei, Mohammad Bagher. (۲۰۱۹). Investigating the effect of normative pressure on the degree of compatibility between the youth of Ahvaz city and their parents, emphasizing the generational gap. *Social Development Quarterly*, ۱۴(۴).
- Roberts, D. H., Newman, L. R., & Schwartzstein, R. M. (۲۰۱۲). Twelve tips for facilitating Millennials' learning. *Medical teacher*, 34(۴), ۲۷۴-۲۷۸.
- Sabouri Khosrowshahi, Habib & Tavakolinia, Nafisa. (۲۰۱۳). Investigating the effect of national media in creating a generation gap. *Media Studies*, ۷(۱۹), ۱۰۹-۱۱۹.
- Sabouri Khosrowshahi, Habib. (۲۰۱۴). The difference between generations in the family. *Iranian Social Science Studies*, ۱۱(۴۲).

- Sarukhani, Baqir & Sadaghati Far, Mojtabi. (۲۰۰۸). Generation gap in the Iranian family: views and insights. *social sciences research journal*, ۳(۴), ۳۱-۷.
- Sattar, T., Yasin, G., Fani, I., & Afzal, S. (۲۰۱۰). Determinants of Generation Gap among Parents and Children in Multan City, Pakistan. *International Resource Journal of Finance and Economics*, 60.
- Schwartz, A. C., McDonald, W. M., Vahabzadeh, A. B., & Cotes, R. O. (۲۰۱۸). Keeping up with changing times in education: fostering lifelong learning of millennial learners. *Focus*, 16(۱), ۷۴-۷۹.
- Seltzer, J. A., & Bianchi, S. M. (۲۰۱۳). Demographic change and parent-child relationships in adulthood. *Annual review of sociology*, 39, ۲۷۵-۲۹۰.
- Shahriari, Marzieh & Bagheri, Masoumeh. (۲۰۲۲). Examining some social causes affecting the generation gap. *The 9th National Conference of Modern Studies and Researches in the Field of Human Sciences, Management and Entrepreneurship of Iran, Tehran*.
- Shamsabadi, Abdullah. (۲۰۱۶). Investigating factors affecting the generation gap in elementary school students of Joyn city. *The first national conference on the pathology and de-traumatization of the generation gap phenomenon (fields, challenges and solutions), Bushehr*.
- Shapiro, A. (۲۰۰۴). Revisiting the generation gap: Exploring the relationships of parent/adult-child dyads. *The International Journal of aging and human development*, 58(۲), ۱۲۷-۱۴۶.
- Sheikh Yani, Hassan. (۲۰۱۶). Investigating the impact of visual and audio media in creating a generation gap (research case: Bushehr families). *The first national conference on the pathology and de-traumatization of the generation gap phenomenon (fields, challenges and solutions), Bushehr*.
- Shemirani, Amin. (۲۰۱۴). Investigating the impact of social networks on the generational gap among Azad University students in Kazeroon city. *National conference on psychology and social harm management, Chabahr*.
- Sohrabzadeh, Mehran & Javadi, Samaneh Sadat. (۲۰۱۵). Generational gap and mass media from a sociological perspective with an emphasis on the ideas of Karl Mannheim and Margaret Mead. *The second national conference on knowledge and technology of educational sciences, social studies and psychology of Iran, Tehran*.
- Steinbach, A., Kopp, J., & Lazarevic, P. (۲۰۱۹). Divergent perceptions of intergenerational relationships: What implications, if any?. *Journal of Family Studies*, 25(۴), ۳۶۸-۳۸۴.
- Taj Bakhsh, Gholamreza & Viskarmi, Zahra. (۲۰۲۱). Investigating the impact of social networks on the generation gap of high school students in Khorram Abad city. *The first national conference of social and cultural issues and challenges of the Iranian Muslim family, Birjand*.
- Tavakoli Erdogan, Sina & Ismailzadeh, Fereshte. (۲۰۱۷). Investigating the effects of virtual space on the generation gap in Iranian families as a social harm. *The first national congress of prevention of social harms, Esfrain*.
- Trolan, T. L., & Fouts, K. S. (۲۰۱۱). No child left behind: Implications for college student learning. *About Campus*, 17(۳), ۲-۷.
- Turki, Ruholah & Ahmadi-Shakweh, Ali. (۲۰۱۷). Generational gap and influential factors among students of English language schools in the southern region of Tehran. *Monthly Research of Nations*, ۳(۳۴).
- Twenge, J. M. (۲۰۰۹). Generational changes and their impact in the classroom: teaching Generation Me. *Medical education*, 43(۵), ۳۹۸-۴۰۵.
- Velayati, Ruqiya. (۲۰۱۴). Investigating the social factors affecting the generation gap among high school students. *National conference of psychology of educational and social sciences. Babol*.
- Walker, A. J., Allen, K. R., & Connidis, I. A. (۲۰۰۵). Theorizing and studying sibling ties in adulthood. *Sourcebook of family theory and research*, 167-190.

Yousefi, Atefeh; Farashbandi, Reza & Sharifi, Zahra. (۲۰۱۶). Investigating the factors affecting the intergenerational gap of secondary school students in Najaf Abad city. *The first national conference on the pathology and de-traumatization of the generation gap phenomenon (fields, challenges and solutions)*, Bushehr.

Yousefi, Nariman. (۲۰۰۳). *Value gap between generations and factors affecting it*. Master's thesis. Tehran: Shahid Beheshti University.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی